

Hukuk Eğitimi

By Osman Sabancı

WORD COUNT

5791

TIME SUBMITTED

27-NOV-2017 05:38PM

PAPER ID

33132516

Effectiveness of law education given under social studies education undergraduate program	Sosyal bilgiler eğitimi lisans programı kapsamında verilen hukuk eğitiminin etkililiği ¹
<p>Abstract</p> <p>The aim of this study was to put forward the opinions and the suggestions of undergraduate social studies education department students about the effectiveness of the courses on law that they had taken in the dimensions of "aim", "content", "method" and "evaluation". Descriptive analysis was used in this qualitative study. The data was gathered by the "Opinion Form toward the Effectiveness of Law Related Education". The working group of the study was consisted of totally 121 undergraduate "Social Studies Education" department students in the last classes of Ankara and Gazi Universities (Ankara, Turkey). In the end of the study it was seen that the law related education given in the undergraduate social studies education program was partially efficient in the dimensions of "aim", "content", "method" and "evaluation", and some revisions should be done in them. The participants do not need to improve themselves about law except the courses they have taken related to law and their tendency to read written sources about this subject is also very limited. They claim that the contents of these courses should be associated with the current events and active methods</p>	<p>Özet</p> <p>Çalışmanın amacı, sosyal bilgiler eğitimi alanında lisans öğrenimi gören öğrencilerin, hukukla ilgili aldıkları derslerin "amaç", "içerik", "yöntem" ve "değerlendirme" boyutlarındaki etkililiğine ilişkin görüşlerini ve önerilerini ortaya koymaktır. Nitel araştırma deseni içindeki çalışmada verileri çözümlemek için betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen "Hukuk Eğitiminin Etkililiğine İlişkin Görüşme Formu" ile toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ve Gazi Üniversiteleri'nde (Ankara, Türkiye) "Sosyal Bilgiler Eğitimi" lisans programı son sınıfında öğrenim gören toplam 121 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmanın sonunda sosyal bilgiler eğitimi lisans programında verilen hukuk eğitiminin "amaç", "içerik", "yöntem" ve "değerlendirme" boyutlarında genel olarak kısmen etkili olduğu; geliştirilmesi ve yeniden düzenlenmesi gereken yönlerinin bulunduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların hukukla ilgili dersler dışında kendilerini geliştirme ihtiyacı hissetmedikleri ve hukukla ilgili kaynak okuma eğilimlerinin oldukça sınırlı olduğu belirlenmiştir. İlgili derslerin içeriklerinin güncel olaylarla ilişkilendirilmesinin gerekliliğini</p>

¹ Bu çalışma, 17-18 Mart 2016 tarihleri arasında Kırgızistan Manas Üniversitesi'nde gerçekleştirilen "II. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi: Küresel Gelişmeler Işığında Yükseköğretimin Durumu ve Geleceği" toplantısında sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

should be used during the courses. Measurement instruments of the courses which relieve the process along with classic ones should be used together.

Keywords: Social studies; Undergraduate; Law education; Pre-service teacher; Effectiveness.

7

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

vurguladıkları görülmüştür. Bu derslerin işlenişinde aktif öğrenmeyi içeren yöntemlere başvurulmasının önemini ifade etmişlerdir. Değerlendirme boyutunda ise geleneksel/klasik ölçme araçlarıyla birlikte sürece dayalı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılmasının öneri olarak sundukları belirlenmiştir.

Keywords in article's language: Sosyal bilgiler; Lisans; Hukuk eğitimi; Öğretmen aday; Etkililik.

5

6

7

8

9

1. Giriş

10

İnsan haklarına ve özgürlüklerine saygılı, yasal ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirme bilincine sahip bireylerin yetişmesi temel eğitimden başlayarak yükseköğretime kadar giden süreçteki hukuk eğitimiyle sağlanmaktadır. Bu doğrultuda hukuk fakülteleri başta olmak üzere birçok fakültede hukuk eğitimi yapılmaktadır. Bu eğitimin söz konusu olduğu fakültelerden biri de eğitim (bilimleri) fakülteleridir. Eğitim (bilimleri) fakültelerinin özellikle sosyal bilgiler eğitimi lisans programlarında hukuk eğitimi yoğun bir biçimde verilmektedir.

16

Sosyal bilgiler eğitimi alanı, sosyal bilimlere ait tarih, coğrafya, sosyoloji gibi disiplinlerin bilgi kaynaklarını, bakış açılarını ve yöntemlerini kullanarak hem geleceğin öğretmen adaylarının problem çözme, eleştirel düşünme, içinde buldukları topluma etkin bir şekilde uyum sağlama ve toplumsal olayları ve olguları sorgulama gibi becerilere sahip olmalarını hem de ileride bu becerilere sahip öğrencileri yetiştirmelerini hedeflemektedir (Öztürk, 2006; Barr, Barth ve Shermis, 2013; Özmen, 2015). Wesley'e göre (1937) sosyal bilgiler "pedagojik amaçlar için basitleştirilmiş sosyal bilimlerdir". Bu çerçevede sosyal bilimler "insan merkezli bir bilim dalları bütünü olarak, insanın insanla, toplumla ve başta devlet olmak üzere diğer kurumlar ile olan ilişkilerini inceleyen" bir bilim dalıdır (Kabapınar, 2012). Çatak'a göre (2016) sosyal bilgiler, "farklı bilim dallarından elde ettiği bilgilerle gelecekteki yaşamına dair sağlıklı bir yol çizebilen bireyler yetiştirmek amacıyla geliştirilmiş, kendini yenileyebilen dinamik ve kompleks bir çalışma alanıdır". İlköğretimdeki sosyal bilgiler dersi pedagojik amaçlarla ortaya çıkan bir ders olmakla birlikte, üniversite düzeyinde bu branşın öğretiminin sosyal bilimler disiplinlerinin hemen hemen her alanında yetiştirilmesi gerekir (Ata, 2009).

30

Sosyal bilgiler eğitiminde başvurulan disiplinlerden biri de "hukuk"tur. Toplumsal hayatı düzenleyen ve yaptırım devlet tarafından uygulanan kuralları içeren hukuk disiplini ile sosyal bilgiler eğitiminin amaçları, bireyin toplumsal hayata katılımının etkin ve üretken bir şekilde sağlanması noktasında örtüşmektedir (Yazıcı ve Erdilmen, 2011). Hukuk, yaş ve ortamla alakasızın hayatımızın her alanında yer alır (Leming ve Downey, 1995). Bilge'ye göre (2007) hukuk "toplum hayatında kişilerin birbirleriyle ve toplumla olan ilişkilerini düzenleyen ve kurulması kamu gücü ile desteklenmiş bulunan sosyal kurallar bütünü" olarak ifade edilmektedir. Hukukun amacı, gerek bireysel, gerek toplumsal çıkar çatışmalarını gidermek ve bunları dengeli bir hale getirmek suretiyle, toplumun düzenini sağlamaktır (Gözübüyük, 2014). Bu ilişkilerin uyum halinde devamı topluluk hayatı bakımından büyük önem taşımaktadır (Güriz, 2013); çünkü toplum insan için doğal olduğu kadar zorunlu bir çevre niteliği de taşır (Başgöl, 1950). Gerçekte kurallar hem kişilerin hayatını düzene koymak hem de daha güvenli ve huzurlu bir hayat sürebilmelerini sağlamak için gereklidir (Soyupek, Akgül ve İpek, 2015). Belirtilen düzen, her şeyin belli bir sırayla, belli bir amaca göre,

42

43 kendine ayrılmış uygun yerde bulunmasına ve doğru biçimde işlemesine karşılık gelmektedir (Aybay
44 ve Aybay, 2012). İnsan hukuk olmaksızın varlığını koruyamaz, devam ettiremez ve diğer insanlarla
45 birlikte hukuksuz yaşayamaz (Çağıl, 1961). Düzenin bulunmadığı toplumlarda özgürlükten söz
46 etmek mümkün değildir. Hukuk kurduğu düzen aracılığıyla sınırlı fakat sürekli bir özgürlük
47 sağlamaktadır (Atay, 2013). İnsanın sosyal yaşamını düzenleyen her türlü etkinlik hukukun
48 düzenleme alanına girmiştir (Akın, 2004).

49 Hukuk düzenin iyi bir şekilde işleyebilmesi için kişilerin toplumsal yaşamın gereği olarak
50 hem sahip oldukları hak ve özgürlüklerin hem de üstlendikleri ödev ve sorumlulukların bilincine
51 sahip olmaları beklenmektedir (Karaman Kepenekci ve Taşkın, 2017). Böyle bir bilinçlenme ise
52 eğitimle sağlanabilir. Toplumsal bütünlüğün ve kalkınmanın önkoşulu olarak görülen eğitimin temel
53 insan hakkı olduğu gerçeği yasal metinlerle güvence altına alınmıştır (Okutan, 2011). İnsanın insan
54 olabilmesi eğitimle gerçekleşmektedir (Yücel, 2011).

55 Sosyal bilgiler eğitimi sosyal ve beşeri bilimlerin tümünü içerek şekilde verilmelidir (Barr,
56 Barth ve Shermis, 2013). Sosyal bilgiler eğitiminin kapsamında yer alan hukuk eğitimiyle bireylerin
57 hak ve özgürlüklerini bilmesi, kullanması, koruması ve geliştirmesi ve bu doğrultuda demokrasiyi
58 anlayarak yaşam biçimine dönüştürmesi amaçlanmaktadır (Gözütok, 2004; Karaman Kepenekci,
59 2008). Bu bağlamda düşünüldüğünde, sosyal hayatı düzenleyen hukukun ilke ve kavramlarını
60 öğrenme ve anlama önem kazanmaktadır (Bilgili, 2013). Demokrasiler ancak ona inanma bilincine
61 ulaşmış bireyler aracılığıyla kurulup sürdürülebildiği için (Gündüz ve Gündüz, 2002) sosyal bilgiler
62 eğitiminde etkin, üretken ve demokratik yurttaşlar yetiştirilmeli ve hukuk kurumuna karşı olumlu
63 tutum geliştirilmelidir (Aktekin, 2016).

64 Eğitim (bilimleri) fakültelerinin sosyal bilgiler eğitimi lisans programında sözü edilen amaç
65 büyük oranda "Temel Hukuk", "İnsan Hakları ve Demokrasi" ve "Vatandaşlık Bilgisi" dersleriyle
66 sağlanmaktadır. Sosyal bilgiler lisans programında "hukuk" eğitiminin yeterli ve doğru bir şekilde
67 yapılmaması durumunda, bu eğitimi alan öğretmen adaylarının mesleğe başladıklarında
68 yetiştirecekleri öğrencilerin hukuk öğretiminde de zincirleme olarak sorunların yaşanması
69 kaçınılmaz olabilecektir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hukuk eğitimiyle hedeflenen amaçlara
70 ne düzeyde ulaşıldığını ortaya koymanın yollarından biri de onların lisans programındaki hukuk
71 eğitiminin etkililiğinin amaç, içerik, yöntem ve değerlendirme boyutlarında sorgulanmasıdır.
72 Böylece aldıkları hukuk eğitiminin olumlu ve olumsuz yönleri gerçekçi bir biçimde ortaya konmuş
73 olacaktır. Bu çalışmanın problemi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lisans programlarında
74 aldıkları hukukla ilgili derslerin etkililiğine ilişkin görüşlerinin neler olduğudur.

75

76 2. Amaç

77 Bu çalışmanın amacı, sosyal bilgiler eğitimi alanında lisans öğrenimi gören öğrencilerin,
78 hukukla ilgili aldıkları derslerin "amaç", "içerik", "yöntem" ve "değerlendirme" boyutlarındaki
79 etkililiğine ilişkin görüşlerini ve önerilerini ortaya koymaktır.

80

81 3. Yöntem

82 3.1. Araştırmanın Modeli

83 Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, öncelikli olarak nitel
84 verilerin (kelimeler, resimler, imgeler gibi sayısal olmayan veriler) toplanmasına dayalı ampirik
85 araştırma yaklaşımı olarak tanımlanmaktadır (Denzin ve Lincoln, 2000; Christensen, Burke Johnson
86 ve Turner, 2015). Yıldırım ve Şimşek'e göre (2016) nitel araştırma, gözlem görüşme, doküman
87 analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamında
88 gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalardır.
89 Kuş'a göre (2007) nitel araştırmalarda derine gidilerek, yüzeyin altındaki çıkarmak temeldir.

90 Bu çalışmada sosyal bilgiler eğitimi alanında lisans öğrenimi gören öğrencilerin, hukukla
91 ilgili aldıkları derslerin etkililiğine ilişkin görüşlerini derinlemesine incelemek amacıyla nitel
92 araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma deseni kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Sabancı, O., & Karaman Kepenekci, Y. (2017). Sosyal bilgiler eğitimi lisans programı kapsamında verilen hukuk eğitiminin etkililiği. *Journal of Human Sciences*, 14(3), NNN-NNN. doi:10.14687/jhs.v14i3.NNNN

17

93 Betimsel araştırmalar olayı olduğu gibi araştırmaya ve var olan durumu belirlemeye çalışan
94 araştırmalardır (Karakaya, 2014; Büyüköztürk vd., 2016).

27

96 3.2. Çalışma Grubu

97 Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ve Gazi Üniversiteleri'nde (Ankara, Türkiye) "Sosyal
98 Bilgiler Eğitimi" lisans programının 4. sınıf 2. döneminde öğrenim gören toplam 121 öğrenci
99 oluşturmuştur. Lisans programındaki tüm hukuk derslerinin alınmış olmasından emin olmak için
100 katılımcıların 18 son sınıfın son dönemine devam ediyor olmaları istenmiştir. Çalışma grubunu
101 oluşturan katılımcılara ait kişisel bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.
102

103

Tablo 1. Katılımcıların kişisel değişkenlere göre dağılımı

Değişkenler		Ankara	Gazi	Toplam
Cinsiyet	Erkek	27	30	57
	Kadın	27	37	64
Yaş	20	3	-	3
	21	13	14	27
	22	21	23	44
	23	9	18	27
	24	4	7	11
	25	2	4	6
	26	1	-	1
	27	1	-	1
	28	-	1	1
	Toplam		54	67

104

105 Tablo 1'e göre katılımcıların göre 57'si erkek ve 64'ü ise kadındır. Katılımcıların
106 çoğunluğunun yaşının 21-23 arasında (n=98) olduğu görülmektedir.
107

108

108 3.3. Verilerin Toplanması

109

110 Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından araştırmanın amacına uygun bir biçimde
111 hazırlanan ve açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu geliştirilmiştir.
112 Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Formun ilk bölümünde katılımcılara ilişkin kişisel
113 bilgilerle ilgili sorular; ikinci bölümde ise katılımcıların sosyal bilgiler eğitimi lisans programı
114 kapsamında verilen hukuk eğitimine ilişkin genel bilgiler ile hukuk eğitiminin amacına, içeriğine,
115 yöntemine ve değerlendirilmesine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan sorular yer almıştır.
116 Araştırmada geçerlik ve güvenilirlik artırıcı çalışmalar kapsamında ayrıntılı betimleme, amaçlı
117 örnekleme, uzman incelemesi, teyit edilebilirlik stratejilerine başvurulmuştur (Lincoln ve Guba,
118 1985; Merriam, 2009; Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu doğrultuda çalışmanın katılımcıları sosyal
119 bilgiler eğitimi lisans programına devam eden ve bu program süresince hukukla ilgili tüm dersleri
120 alan son sınıf öğrencilerinden seçilmiştir. Veri toplama aracındaki soruların kapsam geçerliğini
121 sorgulamak için uzman görüşüne (bir alan, bir eğitim programı ve iki dil uzmanı) başvurulmuştur.
122 Ayrıca verilerin araştırmacılar tarafından toplanması da geçerliği sağlamaya yönelik alınan önlemler
123 arasındadır. Uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda görüşme formu tekrar yapılandırılmıştır.
124 Bunun yanı sıra görüşme formu uygulanmadan önce iki öğretmen adayının da fikirleri alınmış ve
125 forma son şekli verilmiştir. Katılımcılardan bir ders saati içinde görüşme formundaki sorulara yazılı
126 olarak cevap vermeleri istenmiştir. Katılımcılara görüşme formunu doldurmaları için gerekli
127 kırtasiye desteği araştırmacılar tarafından sağlanmıştır.

128 3.4. Verilerin Analizi

129 Verilerin analizinde "betimsel analiz" kullanılmıştır. Bu yaklaşımda elde edilen veriler, daha
130 önceden belirlenen kategori ve alt kategorilere göre özetlenir ve yorumlanır. Bu çalışmada ana
131 kategoriler "amaç", "içerik", "yöntem" ve "değerlendirme" olarak; alt kategoriler ise "mevcut
132 durum" ve "öneriler" olarak belirlenmiştir. Betimsel analizde, görüşülen veya gözlenen bireylerin
133 görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilmektedir
134 (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada da katılımcıların görüşleri, onların kendi cümlelerinden
135 örnekler verilerek sunulmuştur. Katılımcıların görüşlerinden yapılan alıntılar yanında bulunan
136 kodlamalardaki ilk harf üniversiteyi, ikinci harf cinsiyeti ve numara ise katılımcı sırasını
137 göstermektedir. Katılımcılar her bir kategoriye ilişkin birden fazla görüş bildirmiştir. Bu yüzden
138 bazen görüş sayısı katılımcı sayısından fazla çıkmıştır. Katılımcıların görüşlerinin sunumunda
139 frekans ve yüzde değerlerinden yararlanılmıştır.

140 Verilerin analizi araştırmacılar tarafından birlikte yapılmıştır. Çalışmada betimsel analize
141 esas olan kodlamaların güvenilirliğini hesaplamak için görüşme formundaki birinci soruya
142 katılımcıların verdiği cevapların, diğer bir deyişle aynı veri setinin %13.6'sının farklı bir akıllı zaman
143 tarafından tekrar kodlanması istenmiştir (Glesne, 2012). Bunun sonucu olarak Miles ve
144 Huberman'ın (1994) ortaya koyduğu formüle göre bir güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Bu oran
145 %92,7 olarak saptanmıştır. Bu tür araştırmalarda kodlayıcılar arasında en az %70 düzeyinde bir
146 güvenilirlik yüzdesine ulaşılması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmada bu oranın
147 çok üstüne çıktığı için verilerin güvenilir bir biçimde analiz edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

148 4. Bulgular

149 Sosyal bilgiler eğitimi lisans programı kapsamında verilen hukuk eğitiminin etkililiğine ilişkin
150 katılımcıların "amaç", "içerik", "yöntem" ve "değerlendirme" boyutlarındaki görüş ve önerileri
151 aşağıda verilmiştir.

152 Çalışmada katılımcıların yukarıda belirtilen boyutlardaki görüş ve önerilerinden önce sosyal
153 bilgiler eğitimi lisans programındayken "hukuk eğitimi ile ilgili alındıkları derslere", "dersler dışında
154 başka yollarla kendilerini hukuk konusunda yetiştirme durumlarına" ve "ders kitabı dışında hukukla
155 ilgili bir kitap okuma durumlarına" ilişkin genel olarak görüşleri alınmıştır. Katılımcıların lisans
156 programında yer alan ve hukuk eğitimi ile ilgili olduğunu düşündükleri üç derse ilişkin görüşleri
157 Tablo 2'de gösterilmiştir.

158 **Tablo 2.** Katılımcıların hukuk eğitimi ile ilgili derslere ilişkin görüşlerinin dağılımı

Üniversite	Ders 1 Temel Hukuk	Ders 2 Vatandaşlık Bilgisi	Ders 3 İnsan Hakları ve Demokrasi
Ankara	38	25	18
Gazi	38	39	27
Toplam	76	64	45

161 Tablo 2 incelendiğinde her iki üniversitedeki öğretmen adayları hukuk eğitime katkı
162 açısından birinci ders olarak "Temel Hukuk"u (n=76); ikinci ders olarak "Vatandaşlık Bilgisi"ni
163 (n=64) ve üçüncü ders olarak "İnsan Hakları ve Demokrasi"yi (n=45) belirtmişlerdir. Öğretmen
164 adaylarının bu sıralamanın dışında "Siyaset Bilimine Giriş" dersini de hukukla ilgili dersler
165 kapsamında sıklıkla belirttikleri görülmüştür.

166 Katılımcılardan lisans eğitimi süresince hukukla ilgili aldıkları dersler dışında başka yollarla
167 kendilerini hukuk konusunda yetiştirme durumlarına ilişkin görüşleri Tablo 3'te verilmiştir.

170 **Tablo 3.** Katılımcıların başka yollarla kendilerini hukuk konusunda yetiştirme durumları

Üniversite	Evet	Hayır
Ankara	19	35
Gazi	14	53
Toplam	33	88

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun (n=88) hukukla ilgili aldıkları dersler dışında kendilerini hukuk konusunda yetiştirmeye çalışmadıklarını belirttikleri görülmüştür. Kendilerini hukuk konusunda yetiştirmeye çalıştığını belirten katılımcıların bu duruma ilişkin görüşlerine aşağıdaki cümleleri örnek olarak verilebilir:

- *İnternet üzerinden çeşitli hukuk web sitelerinden bilgiler okuyarak, arkadaşlarla insan hakları üzerine bilgi alışverişi yaparak, televizyonda konuk olan çeşitli bilirkişileri dinleyerek kendimi hukuk konusunda geliştirmeye çalışıyorum.* (A,E,1)
- *Başka kaynaklardan ve hukuk eğitimi alan kişilerden bilgi sabibi olmaya çalışıyorum.* (G,K,67).

Katılımcıların lisans eğitimi süresince hukukla ilgili ders kitabı dışında başka bir kitap okuma durumlarına ilişkin görüşleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların hukukla ilgili kitap okuma durumları

Üniversite	Evet	Hayır
Ankara	10	44
Gazi	8	59
Toplam	18	103

187

188

189

190

191

192

193

194

195

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun ders kitabı dışında herhangi bir kitap okumadığı (n=103) görülmektedir. Bu duruma neden olarak “Özel ilgi alanının olmaması” (n=4), “Ders içeriğinin yoğunluğu” (n=1), “Ders hocasının herhangi bir öneride bulunmaması” (n=1) gibi gerekçeleri göstermişlerdir. Ders kitabı dışında her biri bir hukuk kitabı okuduğunu belirten katılımcılar “*Tembellik Hakkı-Paul Lafargue*” (n=1), “*21. yüzyılda Prens: Devlet ve Siyaset Yönetimi-Ümit Özdağ*” (n=2), “*KPSS Kitapları*” (n=2), “*Açık Öğretim Fakültesi Yayınları*” (n=5), “*Dinamik Anayasa Anlayışı-Mümtaz Soysal*” (n=1), “*Santraç-Stefan Zweig*” (n=1) isimli kitapları örnek olarak vermişlerdir.

4.1. Hukuk Eğitiminin Amacına İlişkin Bulgular

196

197

198

199

Katılımcıların lisans eğitimi süresince hukukla ilgili aldıkları ders veya derslerin “amaç”larına ilişkin görüşleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların hukuk eğitiminin amacına ilişkin görüşlerinin dağılımı

Alt Kategoriler	Amaç Boyutu		f	%
	Programda Yer Alma Amacı			
Bireysel Gelişim Sağlama	Temel hakların ve özgürlüklerin öğretilmesi		45	19.6
	İyi (bilinçli, etkin, aktif vb) bir vatandaş olmanın sağlanması		41	17.3
	Temel düzeyde bir hukuk bilgisi tesis etmesi		38	16.1
	Toplumsal düzenin sağlanmasına hizmet etmesi		3	1.3
Mevcut Durumla İlgili Görüşler	Sosyal bilgilerin doğası (Disiplinler arası yapı/Sosyal Bilimler-Sosyal Bilimler ilişkisi)		24	10.2

		Evet		Kısmen		Hayır	
		f	%	f	%	f	%
Mesleki Gelişim Sağlama	Öğrencilere hak ve sorumluluklarını öğretilmesi	12	5.1				
	Öğrencilere alanla ilgili kavramların öğretilmesi	9	3.8				
	Amaçlara Ulaşma Durumu	34	28.1	73	60.3	14	11.6
Öneriler	Programda değişiklik yapma	87	71.9	-	-	34	28.1

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

Katılımcılardan ilk olarak hukuk eğitimiyle ilgili aldıkları ders veya derslerin hangi amaçlarla lisans programında yer aldığını ve belirtilen amaçlara ulaşma durumunu belirtmeleri istenmiştir. Tablo 5'e göre katılımcıların hukuk eğitimi ile ilgili derslerin lisans programında yer alma amaçlarına ilişkin görüşleri "bireysel gelişim sağlama" ve "mesleki gelişim sağlama" olmak üzere iki alt kategoride toplanmıştır. Katılımcılar bireysel gelişimi sağlama amacı kapsamında en çok bir vatandaş olarak "temel hakların ve özgürlüklerin öğrenilmesi"ni (n=45); mesleki gelişimi sağlama amacı kapsamında ise en çok "sosyal bilgilerin doğası"nı (n=24) ileri sürmüşleridir.

Katılımcıların hukuk eğitimi ile ilgili derslerin programda yer alma amaçlarına ilişkin görüşlerine aşağıdaki cümleleri örnek olarak verilebilir:

- *Temel hukuk dersi ile birlikte hukuk alanına giriş yapılmıştır. Temel hukuk bilgilerinin öğretilmesinin ardından insan hakları alanıyla devam edilerek temel hak ve özgürlüklerimizin farkına varmamız ve bu konuda bilgilenmemiz amaçlanmıştır. İleriye öğrencilere anlatacağım vatandaşlık konularının öğretilmesi amaçlanmıştır. (A,E,5)*
- *Eğitim aldığımız bölümün disiplinleri içinde hukuk da yer almaktadır. Doğrudan olmasa da dolaylı olarak meslek hayatımızda hukuk eğitimi sık sık kullanacağız. (G,K,83)*
- *Sosyal bilgiler disiplinler arası bir alandır ve uygulanan öğretim programlarında hukuk eğitimiyle alakalı dersler bu amaca hizmet etmek için konulmuştur. İyi bir vatandaş yetiştirme amacını güden hukuk dersleri bunu öğrencilere kazandırmayı amaçlar. (G,E,102)*

Hukukla ilgili derslerin belirtilen amaçlara ulaşma durumuna ilişkin katılımcıların çoğunluğunun "Kısmen" yönünde görüş bildirdiği görülmüştür. Aşağıda katılımcıların bu konudaki görüşlerine örnekler sunulmuştur:

- *Yüzyesnel bir hukuk eğitimi aldık. (A,K,19)*
- *Derslerde edindiğimiz bilgilerin günlük hayata geçirilmesinin zor olduğunu düşünüyorum. (G,E,61)*

Katılımcılardan "Evet" yönünde görüş bildirenlere "Hukuk konuları ile ilgili temel bir alt yapının oluşmasını sağladı." (A,K,13); "Hayır" yönünde görüş bildirenlere "Açıkçası düşünmüyorum, belki çok az bir katkı sağlamıştır. Şu an KPSS'ye hazırlanıyorum. Vatandaşlık çalışırken terimlere çok yabancı kalıyorum. Kendimi sıfırdan başlamış gibi hissediyorum." (G,E,87) cümleleri örnek verilebilir.

Katılımcıların çoğunluğu (n=87) hukuk ile ilgili derslerin amaçlarında değişiklikler yapılmasını önermişlerdir. Aşağıdaki örnek cümlelerden de görülebileceği gibi, bu görüşteki katılımcıların çoğunluğu (n=15) derslerin günlük yaşamla ilişkilendirilmesinin gerekliliğini ileri sürmüşlerdir.

- *Daha somut örnekler ile sınıfta öğrencilerin aktif olması sağlanabilir. Mesela sınıfta gazeteler, örnek olaylar getirilip teorik bilgiyi hayattan örneklerle anlamlandırabiliriz. Böylelikle öğrendiklerimizi daha sonra unutmamış oluruz. Ayrıca çevremizdeki olaylara bu gözle bakabiliriz. (A,K,36)*
- *Uygulamalı dersler veya mahkeme salonlarının gezilmesi gibi etkinlikler olmalıdır. (A,K,46)*

- 242
- 243
- 244
- 245
- 246
- 247
- 248
- 249
- 250
- 251
- Verilen hukuk eğitiminin teorik kısmından sonra pratiğe dönebilmesi için bir hukuk kuralının öğrencilerin günlük hayatlarındaki karşılığı tartışılabilir ve böylece uygulanabilirliği sağlanabilir. (G,K,72)
 - Derse giren öğretmenlerin tek düze anlatımdan uzak durarak, gerçek hayattan örneklerle hukuk derslerini daha anlaşılır bir hale getirilebilir. (G,E,85)
 - Teorik olarak yeterli olan program, pratikte yetersiz kalmaktadır. Bunun çözümü için sosyal bilgiler öğretmen adayları TBMM'ye, Adliye Sarayları'na ya da bazı kamu kurumlarına geziye götürülebilir. Böylelikle amaca daha uygun bir şekilde ders işlenebilir. (G,E,102)

4.2. Hukuk Eğitiminin İçeriğine İlişkin Bulgular

252

253 **14** Katılımcıların lisans eğitimi süresince hukukla ilgili aldıkları ders veya derslerin “içeriğine”

254 ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 6’da verilmiştir.

255

256

Tablo 6. Katılımcıların hukuk eğitiminin içeriğine ilişkin görüşlerinin dağılımı

Alt Kategoriler	İçerik Boyutu					
	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
Mevcut Durumla İlgili Görüşler	Dersin İçeriğinin Yeterliliği/Etkililiği Durumu					
Öneriler	İçerikte Değişiklik Yapma					
	40	33.1	68	56.2	13	10.7
	66	54.5	-	-	55	45.5

257

258 Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların hukuk derslerinin “içeriğinin yeterliliğine/etkililiğine”

259 ilişkin görüşlerinin “Kısmen” (n=68) alt kategorisinde yoğunlaştığı görülmektedir. Katılımcıların

260 hukuk derslerinin içeriğinin kısmen düzeyinde yeterli olduğuna ilişkin görüşlerine aşağıdaki

261 cümleleri örnek olarak verilebilir:

- 262
- 263
- 264
- 265
- 266
- Görev alacağımız okullarda vereceğimiz eğitim için yeterli bilgiye ulaştık. Lakin öğrendiklerimize paralel bireyler yetiştirmek için gerekli donanıma ve pratiğe sahip değiliz. (A,E,27)
 - Teoriye sıkışıp kalıyoruz ve unutuyoruz. Bizce balık veriyorlar ama tutmayı öğretmiyorlar. (G,E,66)

267 Katılımcıların çoğunluğu (n=66) hukuk derslerinin içeriğinde değişiklik yapılmasını

268 önermişlerdir. Katılımcıların içerik boyutuna ilişkin önerilerine aşağıdaki cümleleri örnek olarak

269 verilebilir:

- 270
- 271
- 272
- 273
- İçeriğin güncel ve tarihsel olayların analizlerinin yapılmasıyla yürütülmesinin daha faydalı olacağını düşünüyorum. (A,K,11)
 - İçerik olarak biraz yalınlaştırılıp gündelik hayattan örnekler verilebilir. (G,K,72)

4.3. Hukuk Eğitiminde Kullanılan Yöntemlere İlişkin Bulgular

274 Katılımcıların lisans eğitimi süresince hukukla ilgili aldıkları ders veya derslerde kullanılan

275 "öğretim yöntem"lerine ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 7’de verilmiştir.

276

277

Tablo 7. Katılımcıların hukuk eğitiminde kullanılan öğretim yöntemlerine ilişkin görüşlerinin dağılımı

Alt Kategoriler	Yöntem Boyutu					
	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%

Mevcut Durumla İlgili Görüşler	Öğretim Yöntemlerinin Yeterliliği/Etkililiği Durumu						
		Yöntemde Değişiklik Yapma	19	15.7	55	45.5	47
Öneriler	Yöntemde Değişiklik Yapma	77	63.6	-	-	44	36.4

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların hukuk derslerinin öğretiminde kullanılan yöntemlerin yeterliliğine/etkililiğine ilişkin görüşlerinin “Kısmen” (n=55) alt kategorisinde yoğunlaştığı görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıdaki cümleleri örnek olarak verilebilir:

- *Teorik bilgilerin belki dramatize edilmesi gerekir. Çünkü böyle görerek daha kalıcı olacaktır ve derslerde bu tür yöntemlerin kullanılması bizlerin de eğitim verirken bunları kullanmamıza katkı sağlayacaktır.* (A,E,1)
- *Anlatım yönteminin kullanılması bir süre sonra dersi sıkıcı hale getirebilmektedir. Video veya görsellerin kullanılması daha verimli olabilir.* (A,K,9)
- *Yöntem olarak genelde düz anlatım seçildiği için bilgiler havada kalıyor. Kalıcılığı göz ardı ediliyor.* (G,K,84)

Hukuk derslerinde kullanılan yöntemleri yetersiz/etkisiz bulan, diğer bir deyişle “Hayır” cevabını veren bir katılımcı bu durumu şu cümleleriyle gerekçelendirmiştir: “*Hukuk, bilgilerin ezberlenmesini gerektiren bir alandır. Ancak bu bilgilerin unutulmaması ve iyice anlaşılabilmesi için örneklerin artırılması, örnek olayların hukuki açıdan incelenmesi daha faydalı olacaktır.*” (A,K,20)

Katılımcıların çoğunluğu (n=77) hukuk derslerinde kullanılan öğretim yöntemlerinde değişiklik yapılmasını önermişlerdir. Katılımcıların yöntem boyutuna ilişkin önerilerine aşağıdaki cümleleri örnek olarak verilebilir:

- *Dersler daha interaktif işlenmelidir. Video, sunum, görseller, münazaralar ile öğrencinin dikkati ve motivasyonu yukarıda tutulabilir.* (A,K,9)
- *Örnek olayların yanında mahkemelere gezi bile düzenlenebilir. Alan çalışması yapılabilir.* (A,K,19)
- *Özel öğretim yöntemleri derslerinde, bu konuların daha etkili öğretiminde kullanılacak yöntem- teknikler öğrencilere kazandırılmalıdır.* (A,E,43)
- *Bizce, bu derslerdeki bilgileri bizim öğrencilere nasıl aktaracağımızı gösteren yöntemler kullanılarak dersler işlenmelidir.* (G,K,77)
- *Kuru bir bilgiden ziyade öğrenciyi daha aktif hale getirilerek yapılabilir. Örneğin bir mahkeme salonuna götürülüp insan bakları gibi konulardaki davalar gözlenebilir.* (G,E,89)
- *Güncel hayatla bağdaştırılmalı. Düz anlatım yerine öğrencinin ilgisini çekecek şekilde anlatılmalıdır.* (G,K,96)

4.4. Hukuk Eğitiminin Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Katılımcıların lisans eğitimi süresince hukukla ilgili aldıkları ders veya derslerin sonundaki “değerlendirme” uygulamalarına ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların hukuk eğitiminde kullanılan değerlendirme uygulamalarına ilişkin görüşlerinin dağılımı

Alt Kategoriler	Değerlendirme Boyutu					
	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%

Mevcut Durumla İlgili Görüşler	Değerlendirme Uygulamalarının Yeterliliği/Etkililiği Durumu	53	43.8	35	28.9	33	27.3
Öneriler	Değerlendirmede Değişiklik Yapma	57	47.1	-	-	64	52.9

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların hukuk derslerinin sonunda kullanılan “değerlendirme uygulamalarının yeterliliğine/etkililiğine” ilişkin görüşlerinin “Evet” (n=53) alt kategorisinde yoğunlaştığı görülmektedir. Katılımcıların hukuk derslerinin sonunda kullanılan değerlendirme uygulamalarının yeterli olduğuna ilişkin görüşlerine aşağıdaki cümleleri örnek olarak verilebilir:

- *Bence yeterli. Çünkü hem rapor hazırladık hem sunum yapıp çalışmalarımızı arkadaşlarımızla paylaştık hem de kaynak kitaplarımızı okuduk. Sonuçta da bir yazılı sınava girdik. Gayet yeterli.* (A,K,13)
- *Yeterli olduğunu düşünüyorum. Sınavlarda tek bir soru tipinden ziyade açık uçlu, test vb. soru tarzlarına yer veriliyor. Sunu yapılmasını çok gereksiz görüyorum. Dersi veren öğretim elemanının dersi bizzat kendisinin anlatması gerektiği kanaatindeyim.* (A,E,43)
- *Yeterlidir. Çünkü hukuk alanı bizler için genel hatlarıyla öğrenmek zorunda olduğumuz bir kısımdır. Bu yüzden yapılan değerlendirmeleri uygun buluyorum.* (G,K,81)

Değerlendirme uygulamalarını “Kısmen” yeterli/etkili bulan katılımcıların görüşlerine “*Yaptığımız sunularda kendimizin ve arkadaşlarımızın bizi değerlendirmesinin olması güzeldi. Fakat sınavlar sonuç odaklıdır. Daha fazla süreç odaklı bir değerlendirme olabilir.*” (A,K,17) cümlesi; yeterli/etki bulmayan katılımcıların görüşlerine ise “*Tamamen bilgiyi ölçme amaçlı ve her şeyiyle teoride kalan her geçen gün unutulmuş bir değerlendirme*” (G,E,85) cümlesi ile “*KPSS’de çoktan seçmeli sorularla karşılaşacağımız için çoktan seçmeli sınavlar ile değerlendirme yapılmasının gerekli olduğunu düşünüyorum.*” (G,E,59) cümlesi örnek olarak verilebilir.

Katılımcıların çoğunluğu (n=64) hukuk derslerinin sonunda kullanılan değerlendirme uygulamalarında değişiklik yapılmamasını önermişlerdir. Katılımcılardan değerlendirme boyutuna ilişkin önerilerde bulunanların görüşlerine aşağıdaki cümleleri örnek olarak verilebilir:

- *Değerlendirme için tek bir ölçüt yerine birçok ölçüt kullanılmalıdır.* (A,K,53)
- *Ölçme değerlendirme kurallarına uyulsun yeter.* (A,E,47)
- *Değerlendirme KPSS’ye dönük olsun. Sonuçta her şey KPSS’ye bağlı. Sen ne kadar iyi eğitim versen de KPSS’de atanmadığın sürece boşa gider.* (G,E,114)

5. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmada sosyal bilgiler eğitimi lisans programında verilen hukukla ilgili derslerin “amaç”, “içerik”, “yöntem” ve “değerlendirme” boyutlarında etkililiği incelenmiştir. Katılımcıların bu derslerin “amaç” ve “içerik” boyutlarına ilişkin daha fazla; “yöntem” ve “değerlendirme” boyutlarına ilişkin ise daha sınırlı görüş bildirdikleri dikkati çekmiştir.

Katılımcılar sosyal bilgiler lisans programdaki hukuk eğitimi ile ilgili dersleri literatürle (Yazıcı ve Erdilmen, 2011) de tutarlı olarak “Temel Hukuk”, “Vatandaşlık Bilgisi” ve “İnsan Hakları ve Demokrasi” olarak sıralamışlardır. Katılımcıların çoğunluğunun lisans programında aldıkları dersler dışında kendilerini başka yollarla hukuk konusunda geliştirme ihtiyacı hissetmediği ortaya çıkmıştır. Bu durumun oluşmasında sosyal bilgiler eğitimi lisans programında yer alan tarih ve coğrafya derslerinin oransal olarak daha fazla yer almasının veya öğrencilerin hukuk alanına yeterince ilgi duymamasının etkili olduğu ileri sürülebilir. Ayrıca katılımcıların neredeyse tamamına yakınının ders kitabı/kitapları dışında hukukla ilgili herhangi bir kitap okumamaları da bu bulguyu destekler niteliktedir.

361 Katılımcıların çoğunluğunun sosyal bilgiler eğitimi lisans programında yer alan hukukla ilgili
 362 dersleri "amaç", "içerik" ve "yöntem" boyutlarında genel olarak "kısmen" yeterli/etkili buldukları
 363 ve bu doğrultuda söz konusu boyutların geliştirilmesine yönelik çeşitli öneriler sundukları
 364 görülmüştür. Ancak, Me²ş Taş'ın (2004) sosyal bilgiler öğretmenliği eğitim programında
 365 oluşturulan standartların (amaç, içerik, öğrenme ve öğretme süreçleri, değerlendirme, mesleki
 366 gelişim ve işbirliği) uygunluğuna ilişkin öğretim elemanı, öğretmen aday ve öğretmen görüşlerine
 367 başvurduğu çalışmasında, öğretmen adaylarının belirlenen standartların tamamını uygun buldukları
 368 ortaya çıkmıştır. Bu durum araştırma sonuçlarıyla kısmen örtüşmektedir ve sosyal bilgiler eğitimi
 369 lisans programında yer alan hukuk dışındaki derslerin yeterliğinin/etkililiğinin daha yüksek
 370 olduğunu düşündürmektedir. Bu çalışmada katılımcıların çoğunluğu sadece "değerlendirme"
 371 boyutunda gerçekleştirilen uygulamaların yeterli/etkili olduğu ve bu haliyle devam edebileceği
 372 yönünde görüş belirtmişlerdir.

373 Katılımcılara göre kendilerine verilen hukuk eğitimini amacı hem "bireysel" hem de
 374 "mesleki" gelişimi sağlamaktır. Bilindiği üzere hukuk toplumsal yaşam içinde insanların birbirlerine
 375 karşı olan davranış ve ilişkilerini düzenlemektedir (Aral, 2010). Temel hakların ve özgürlüklerin
 376 öğrenilmesi bireysel gelişim kapsamında ön plana çıkan görüş olmuştur. Nitekim Oğuz'a (2013)
 377 göre de hukuk alanındaki çalışmaların topluma mal olabilmesi için bireylerin hakları ve
 378 sorumlulukları hakkında bilgilendirilmeleri gereklidir. Ayrıca etkili vatandaşlık eğitiminin
 379 amaçlarından biri mevzuatın bilgisinin ve uygulamasının öğrenilmesini sağlamaktır (Naylor, 1981).
 380 Katılımcıların bir kısmı hukuk derslerinde edindikleri bilgilerin öğretmenlik alan bilgisinin bir gereği
 381 olduğunu ve bu doğrultuda mesleki gelişimlerine katkı sağlaması gerektiğini düşünmektedir.

382 Sosyal bilgiler öğretmen adayları ve öğretmenlerinin hukuk da dahil sosyal bilgilerin alt
 383 alanlarındaki bilgileri özümseyerek öğrenci düzeyine indirgemeleri beklenmektedir (Güven, 2005).
 384 İleride sosyal bilimci olacak tüm sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dünyayı bir sosyal bilimcinin
 385 gözünden görüp anlamaları, sorular sormaları ve sosyal bilimlerin analitik araçlarını ve kavramlarını
 386 kullanmaları gerekir (Barr, Barth ve Shermis, 2013). Bu çalışmada katılımcıların da en çok
 387 vurguladıkları bir diğer husus, hukukla ilgili derslerin günlük yaşamla mutlaka ilişkilendirilmesi
 388 gerektiğidir. Derslerde öğrenilen bilgilerin kalıcılığını sağlamak üzere örnek olayların kullanılmasına
 389 ve sınıf dışı gezilerin (TBMM'ne, mahkeme salonuna vb.) düzenlenmesinin gerekliliğine (Sunal ve
 390 Haas, 2011) işaret etmişlerdir. Yazıcı ve Erdilmen'e (2011) göre de sosyal bilgilerin kazanımlarının
 391 ve dolayısıyla hukuk biliminin öngördüğü kazanımların sağlanabilmesi için güncel yaşamdan
 392 örneklerin sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerle pekiştirilmesi gerekmektedir. Özellikle öğretmen
 393 adaylarının, eklektik ve entegre yapısıyla sosyal bilgiler dersi kapsamında gerçekleştirilecek okul dışı
 394 öğrenmelerin öğrencilere eşsiz deneyimler sunduğunu kavramaları önem taşımaktadır (Şimşek ve
 395 Kaymakçı, 2015; İnan, 2014). Katılımcıların hukukla ilgili derslerin içeriğinin etkililiğine ilişkin
 396 görüşlerinde de benzer bir durumun tekrar vurgulandığı göze çarpmıştır. Katılımcılar hukuk
 397 konusunda edindikleri bilgileri ileride öğretmen olduklarında, öğrenme ve öğretme süreçlerine
 398 aktarıırken sorunlar yaşayabilecekleri yönündeki endişelerini dile getirmişler ve bu durumun aşılması
 399 için öncelikli olarak ilgili derslerin içeriklerinin bilgi düzeyinden çıkarılarak, güncel olaylarla
 400 (cinayetleri gibi) zenginleştirilmesini önermişlerdir. Devci ve Çengelci'ye (2008) göre de sosyal
 401 bilgiler dersinin hak ve sorumluluklarını bilen, eleştirel düşünme gücü gelişmiş, etkili vatandaşlar
 402 yetiştirme amaçlarına ulaşabilmesi için güncel (Gedik Demirkaya, 2008; Memişoğlu ve Güçin, 2017)
 403 konu ve olayların bu ders ile ilişkilendirmesi gerekmektedir. Hukuk eğitimi, öğrencilerin hukuk
 404 sisteminin nasıl işlediğini daha iyi anlamalarına yardımcı olmanın yanı sıra onların mevzuatın
 405 gerekliliğine ve önemine ilişkin olumlu bir tutuma sahip olmalarına da çalışmalıdır (Savage ve
 406 Armstrong, 2000). Bu noktada vatandaşlık eğitiminin sadece mevzuatın öngördüğü kurallara
 407 uymayı sağlamayı mı yoksa bu mevzuatı etkilemeye mi içerdiğine de karar verilmelidir (Doğanay,
 408 Çuhadar ve Sarı, 2007). Herkesin toplumda huzurlu bir yaşam sürebilmesi için, toplumsal kuralları
 409 ve kuralların doğurduğu hak ve sorumlulukları öğrenmeye muhtaç olduğu gerçeği unutulmamalıdır
 410 (Yeşil, 2002). Katılımcılar ayrıca içeriğin yoğunluğunun veya kapsamının azaltılması, ders saati ve

411 sayısının artırılması, seçmeli hukuk derslerinin olması, içeriğin ortaokul öğretim programıyla
412 ilişkilendirilmesi gibi öneriler de getirmişlerdir.

413 Katılımcıların çoğunluğu hukukla ilgili derslerin yöntemi ile ilgili olarak derslerde sıklıkla
414 düz anlatım yönteminin kullanıldığını, bu durumun dersleri sıkıcı, monoton, verimsiz hale
415 getirdiğini ve edinilen bilgilerin kalıcılığını azalttığını belirtmişlerdir. Bu sorunun aşılması için hukuk
416 derslerini yapılandırırken düz anlatım yönteminin kullanılma oranının azaltılmasını, aktif öğrenmeyi
417 (Açıkgöz, 2014) ve katılımı sağlayacak yöntemlerle derslerin işlenmesini önermişlerdir. Hukukla
418 ilgili tüm derslerde geçen kavramların öğreniminde öğrencilerin aktif katılımının sağlanması önem
419 taşımaktadır (Sunal ve Haas, 2011). Aktif katılımı sağlayacak farklı öğretim yöntem ve tekniklerine
420 drama, rol oynama, geziler düzenleme, alan araştırmaları yapma, örnek olay incelemesi yapma,
421 gazete ve video gibi görseller kullanma, hakim, avukat gibi uzman kişilerin konuk olduğu seminer
422 veya konferanslar düzenleme vb. örnek olarak verilebilir (Banks ve Clegg, 1990; Karaman
423 Kepenekci 2000; Sunal ve Haas, 2011; Yılmaz, 2013). Katılımcılar, hukuk derslerinde aktif katılım
424 yöntemlerinin uygulanmasının yanında bu yöntemlerin öğrenilmesinin de sağlanabilmesi için özel
425 öğretim yöntemleri dersinden azami şekilde yararlanılmasının gerekliliğine (Yazıcı ve Erdilmen,
426 2011) işaret etmişlerdir. Ayrıca çok yönlü düşünmeye yönlendirilerek ve öğrenilenlerin günlük
427 yaşama aktarılması sağlanarak öğrencilerde hukukla ilgili kalıcı öğrenme gerçekleşebilir (Aydın ve
428 Oturak Eyeciso, 2014). Buna ek olarak sınıf ortamları öğretmenler tarafından olumlu vatandaşlık
429 tutumlarının geliştirildiği yerlere dönüştürülebilir (Patrick ve Hoge, 1991).

430 Yukarıda da belirtildiği gibi katılımcıların yarısından fazlası hukuk derslerinin sonunda
431 kullanılan değerlendirme uygulamalarını yeterli/etkili bulmuşlar ve değerlendirme boyutuna ilişkin
432 sınırlı sayıda öneri sunmuşlardır. Getirilen öneriler ise daha çok değerlendirmelerin sonuç değil,
433 süreç odaklı olması, sınavlar gibi geleneksel değerlendirme araçlarına ek olarak performans, proje,
434 sunu değerlendirme gibi alternatif araçların eklenmesi yönündedir. Ayrıca hukuk dersleriyle ilgili
435 ölçme araçları hazırlanırken kapsam geçerliğine dikkat edilmesinin gerektiğini ifade etmişlerdir.
436 Akhan'ın (2015) çalışmasında da benzer şekilde öğretmen adaylarının aldıkları eğitimin sonundaki
437 değerlendirme sistemlerinin daha işlevsel şekilde düzenlenmesini bekledikleri tespit edilmiştir.

438 Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lisans programında aldıkları hukuk ile
439 ilgili derslerin “amaç”, “içerik”, “yöntem” ve “değerlendirme” boyutlarında genel olarak etkililiğine
440 ilişkin görüşleri incelenmiştir. Sonuç olarak hukuk derslerinin incelenen boyutlar açısından kısmen
441 etkili olduğu; geliştirilmesi ve yeniden düzenlenmesi gereken yönlerinin bulunduğu söylenebilir.
442 Bundan sonraki araştırmalarda sosyal bilgiler lisans programında bulunan hukuk derslerinin ayrı
443 ayrı ve belirtilen boyutların her biri açısından derinlemesine incelenmesinin gerekliliği önerilebilir.
444 Ayrıca katılımcıların “amaç”, “içerik” ve “yöntem” boyutlarında hukuk eğitimi için yeni
445 düzenlemelerin yapılmasını önerirken; “değerlendirme” boyutunda fazlaca bir değişim
446 istememelerinin nedenleri araştırılabilir. Hâlihazırda sosyal bilgiler öğretmeni olarak çalışanların,
447 okullarında sosyal bilgiler dersleri kapsamında verdikleri hukuk eğitiminin etkililiğine görüşlerini ve
448 lisans programlarında aldıkları hukuk derslerinin mevcut okullarında verdikleri derslere etkilerini
449 ortaya koyan araştırmalar yapılabilir.

450

451

Extended English Abstract

452

453 The field of social studies aims to raise individuals who solve problems beginning from
454 themselves, use their thinking skills and information technologies, and effectively adapt to the society
455 they live in as candidates for future teachers through utilisation of perspectives and methods
456 pertaining to the disciplinary fields of social sciences embodied within. Social studies, making use of
457 the various sources of information presented by social sciences, wants pre-service teachers to
458 question social events and phenomena with an interdisciplinary perspective. One of the sources of
459 information referred to at this point is legal sciences. The aims of law discipline that is comprised of
460 the rules that regulates social life and of social studies education towards ensuring the individual's

461 participation to social life in an effective and productive way devoid of problems coincide with each
 462 other. Law education that is covered within social studies education embodies the knowledge, skills
 463 and values that facilitate transformation into a life style that is in knowledge of the individual rights
 464 and liberties, knowing how to protect and develop such along with understanding democracy in its
 465 core form. In this framework, the purpose mentioned within the context of social studies education
 466 undergraduate programme is provided mostly through the lessons of basic law, human rights and
 467 democracy and citizenship knowledge. The necessity of questioning the law education that the
 468 teachers of the future, pre-service teachers in social studies education within the undergraduate
 469 programme they received comes up towards the goal for them to reach the aims mentioned above
 470 by beginning from themselves. Thus, the positive and negative aspects of law education may be
 471 addressed in a realistic manner. This is because that failure of forming legal foundations necessitated
 472 in the education of teachers and failure of establishing the belief towards these necessity cause
 473 problems in a chain reaction at the point of also the students that the teachers are to train in regards
 474 to knowing their rights, liberties and responsibilities, preserving the values required for coexistence,
 475 attaching importance to the place of legal rules in our lives and participation. In general terms, this
 476 problem comes up in the form of the mentioned qualifications remaining at information level, and
 477 failing to be transformed into practice by both the teachers and the students.

478

479 Objective

480 The objective of this study revealing the opinions and recommendations of students
 481 receiving undergraduate education in the field of social studies education in regards to the
 482 effectiveness of the lessons they are provided related to law, in regards to “objective”, “content”,
 483 “methodology” and “assessment” aspects.

484

485 Methodology

486 Qualitative research pattern has been used in this study. The study group of the study has
 487 been comprised of approximately 121 fourth grade students who were about to complete their
 488 education in the field of social studies education within the body of two public universities located in
 489 Ankara. Semi-structured interview form that was prepared by the researchers and comprised of open
 490 ended questions has been used as the tool for data collection. There are questions in this interview
 491 form that are aimed to query the sub-objectives of objective, content, methodology and assessment.
 492 These mentioned aspects also constitute the themes in the process of analysis. Expert opinion has
 493 been referred to for the purpose of querying the whether these questions serve their defined
 494 objectives. The collected data has been resolved by utilising the method of descriptive analysis. The
 495 strategies of detailed description, intentional sampling, expert study and confirmability have been
 496 utilised for providing validity and reliability to the study. The mean value for all sub-objectives of the
 497 reliability coefficient between coders has been defined as 92.7%.

498

499 Findings

500 According to the study findings, social studies pre-service teachers have indicated that they
 501 received knowledge on law respectively from the lessons of “Basic Law”, “Citizenship Knowledge”
 502 and “Human Rights and Democracy”. It has been found out that the necessity the pre-service
 503 teachers’ felt for self-development towards legal topics outside of lessons were at very low levels. In
 504 regards to the “objective” aspects of inclusion of law education within social studies undergraduate
 505 programme, the last grade students have been in consensus regarding the opinion of vision
 506 development aimed at individual and professional development. When a similar query is realised for
 507 the aspects of “content”, it has been observed that more than half of the pre-service teachers within
 508 the study group gave answers pointing at the level of “partially”. Most of the last grade students in
 509 the social studies programme recommended a change in the aspect of “objective”. In regards to the
 510 “content” aspect, more than half of the students recommended change as a solution. Regarding the
 511 “methodology” used in the field of law education, it has been revealed that pre-service teachers

512 dominantly gave answers inclined towards “partially” and “no” opinions. Pre-service teachers
513 underlined that change is necessary in this field. Although not by a majority, the aspect that pre-
514 service teachers found the education they received regarding law adequate and provided opinions
515 inclining towards “yes” answers has been “assessment”. It has been observed that more than half of
516 the pre-service teachers gave answers inclining towards “no” to change in regards to this aspect.
517

518 **Conclusion**

519 Majority of pre-service teachers learns topics related to law towards a “lesson focus”. In this
520 sense, they feel no necessity to develop themselves regarding the field of law outside their lessons
521 because they believe that they received sufficient knowledge during their courses. The participants
522 found law education partially effective/adequate in regards to the aspects of “objective”, “content”,
523 “methodology” and “assessment”. It is another significant output that the participants do not make
524 attempts towards developing themselves in regards to the aspects mentioned above. In line with this,
525 it has been observed that they did not include themselves in the solution process despite
526 recommending change in the said aspects. The participants recommended use of process based
527 assessment and evaluation methodologies and techniques besides the traditional/classical assessment
528 tools in regards to the topic of “assessment” aspect. It is considered that the participants’
529 consideration that the knowledge, skills and values pertaining to legal issues may be comprehensively
530 obtained through traditional/classical assessment tools played effective role for the formation of such
531 opinion.
532
533
534
535

Hukuk Eğitimi

ORIGINALITY REPORT

8%

SIMILARITY INDEX

PRIMARY SOURCES

1	www.ices-uebk.org Internet	90 words — 1%
2	www.researchgate.net Internet	55 words — 1%
3	docplayer.biz.tr Internet	40 words — 1%
4	www.journals.istanbul.edu.tr Internet	33 words — < 1%
5	www.journalagent.com Internet	30 words — < 1%
6	www.turkishstudies.net Internet	23 words — < 1%
7	www.j-humansciences.com Internet	21 words — < 1%
8	journals.viamedica.pl Internet	20 words — < 1%
9	www.kutuphane.sakarya.edu.tr Internet	20 words — < 1%
10	KARADAĞ, Ruhan and KAYABAŞI, Bekir. ""Neden Yazı Yazmıyoruz?": Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yazmayı Engelleyen Etmenlere İlişkin Görüşleri (Adıyaman Üniversitesi Örneği)", Erzincan Üniversitesi, 2013. Publications	19 words — < 1%

11	www.mehmethekim.com Internet	19 words — < 1%
12	efdergi.yyu.edu.tr Internet	18 words — < 1%
13	SABANCIA, Osman and USLUB, Salih. "The Analysis of Pre-Service Social Studies Teachers' Academic SelfEfficacy", Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 2016. Publications	18 words — < 1%
14	bedirhan05.tr.gg Internet	17 words — < 1%
15	www.iet-c.net Internet	16 words — < 1%
16	Ültanır, Yusuf Gülcan. "MEB HİZMETİÇİEĞİTİCİLERİNİNEĞİTİM UYGULAMALARININ OLUŞTURMACILIK VE DOĞRUDAN ÖĞRETİM MODELİNE GÖRE YORUMLANMASI", e-Journal of New World Sciences Academy (NWSA)/13063111, 20100401 Publications	13 words — < 1%
17	www.pegem.net Internet	13 words — < 1%
18	GÜNDÜZ, Mevlüt. "İlkokul öğrencilerinin etkili öğretmen hakkındaki düşünceleri", Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 2014. Publications	12 words — < 1%
19	www.ebe.hacettepe.edu.tr Internet	12 words — < 1%
20	www.sobe.duzce.edu.tr Internet	10 words — < 1%

21	Internet	10 words — < 1%
22	www.turkkitabevi24.com Internet	9 words — < 1%
23	www.dergipark.ulakbim.gov.tr Internet	9 words — < 1%
24	dergipark.ulakbim.gov.tr Internet	9 words — < 1%
25	efdergi.inonu.edu.tr Internet	9 words — < 1%
26	www.ilkogretim-online.org.tr Internet	8 words — < 1%
27	www.ozcanpalavan.com Internet	8 words — < 1%
28	acikarsiv.mehmetakif.edu.tr Internet	8 words — < 1%
29	AVCI, Merve and MEMİŞOĞLU, Hatice. "Kültürel Miras Eğitime İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerin Görüşleri", Öğretmen Eğitimi Akademisi-Maya Akademi, 2016. Publications	6 words — < 1%

EXCLUDE QUOTES OFF
EXCLUDE BIBLIOGRAPHY OFF

EXCLUDE MATCHES OFF